

Фещенко Л.М.,

курсант4 курсу ННІ № 1 Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: *Шармар О.М.*, доцент кафедри кримінального права
Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук, доцент

Проблематика кваліфікації злочину, передбаченого ст. 297 Кк України

Моральність визнається однією з найвищих соціальних цінностей у ч. 2 ст. 35 Конституції України, у якій, зокрема, вказано, що окремі права і свободи громадян можуть бути обмежені законом в інтересах захисту суспільних та особистих цінностей, серед яких зазначена й моральність [1]. Зокрема ст. 297 КК України передбачає відповідальність за вчинення наруги над могилою, іншим місцем поховання або над тілом померлого. Масове нехтування світоглядними принципами в суспільстві, яке спостерігається в сучасній Україні, свідчить про необхідність захисту суспільної моралі в сфері шанобливого ставлення до померлих та місць їх поховання від злочинних посягань.

Викрадення предметів, що знаходяться в місці поховання та перебувають у власності інших осіб (це, відповідно до законодавства, надмогильні споруди (у т.ч. склепи) та елементи благоустрою могил), потребує додаткової кваліфікації за статтями про злочини проти власності, оскільки у цьому випадку має місце вчинення двох різних злочинів з різними об'єктами посягання. Наруга над трупом при умисному вбивстві не завжди свідчить про вчинення вбивства з особливою жорстокістю. За умови неусвідомлення винним того, що на момент вчинення таких дій смерть потерпілого вже настала, останні підлягають кваліфікації лише за п. 4 ч. 2 ст. 115 КК. У разі, якщо винний усвідомлював, що смерть потерпілого вже настала, то такі дії належить кваліфікувати за сукупністю відповідної частини та пункту ст. 115 та ст. 297 КК. Розтин трупа, вчинений з метою приховання слідів злочину, не може вважатися вбивством, вчиненим з особливою жорстокістю, та не потребує додаткової кваліфікації за ст. 297 КК. Наруга над могилою, вчинена з хуліганських мотивів, потребує кваліфікації за сукупністю злочинів, передбачених відповідною частиною ст. 296 КК та ст. 297 КК. Аналізується проблема викрадення на полі бою речей, що знаходяться при вбитих, та зазначається, що таке діяння, вчинене військовослужбовцем, визнається злочином, передбаченим ст. 432 КК; цивільною особою – ст. 297 КК [2, с.75]. Ще одним суміжним складом для статей 178, 179 КК України є склад злочину, передбаченого статтю 297 КК України «Наруга над могилою». Зазначені склади мають різні родові об'єкти – суспільні відносини у сфері віросповідання та суспільні відносини у сфері моральності. Однак, видовий і безпосередній об'єкти мають деякі схожі риси, тому що ці злочини спрямовані на руйнування загальноприйнятих духовних і культурних цінностей. Наруга над місцем поховання осіб певної раси, національності, віросповідання, вчинені з ідеологічних мотивів, згідно з чинним законодавством належить кваліфікувати за сукупністю статей 297 КК та відповідної частини ст. 161 КК. Наруга над трупом або місцем поховання з метою перешкодження здійсненню релігійного обряду підлягає кваліфікації за сукупністю злочинів, передбачених ч. 1 ст. 180 та ст. 297 КК. Щодо предмету злочину, передбаченого статтю 179 КК України, так само, як і у злочині, передбаченому статтю 297 КК України, може виступати, в якості релігійної святині (проголошені кожною релігією священні символи: Біблія, ікони, храми, поховання, місця паломництва, святі джерела) місце поховання та предмети, що в ньому знаходяться.

Деякі розходження має і об'єктивна сторона зазначених злочинів. Наруга над могилою або іншим місцем поховання проявляється в їхньому оскверненні (руйнуванні, розриванні, знищенні або пошкодженні надмогильних споруд, елементів благоустрою могил, нанесенні цинічних і зневажливих написів тощо). Тоді як зруйнування або пошкодження релігійних споруд не обов'язково має ознаки осквернення, хоча і не виключає його. Із суб'єктивної сторони злочини, передбачені статтями 297 та 178, 179 КК України, можуть вчинюватися лише умисно, причому в останньому випадку важливо зібрати достатні докази про те, що винний знав про належність відповідного об'єкта до релігійних споруд або святинь.

Злочин, передбачений ст.297 КК України, є суміжним складом щодо злочину, передбаченого ст. 298 КК України. Вони мають спільний родовий об'єкт злочин – моральність, однак їхня об'єктивна сторона не є тотожною. Це пов'язано з тим, що наруга над могилою, іншим місцем поховання або над тілом померлого проявляється у їх оскверненні. На відміну від цього, знищення, руйнування або пошкодження об'єктів культурної спадщини не обов'язково вчиняється оскверненням, хоч і не відкидає його як один із можливих способів учинення цього злочину. Однією з основних ознак, яка дозволяє розмежувати ці злочини є їхні предмети . Вони не є тотожними, однак за умови, що у місці поховання, яке є об'єктом археологічної спадщини, проводяться незаконні археологічні дослідження, такі дії слід кваліфікувати за сукупністю ст. 297 та 298 КК України. Таким чином, для додаткової кваліфікації злочину, предметом якого є могильники, некрополі або окремі поховання, за ст. 298 КК, необхідно довести їх визнання як об'єктів культурної або археологічної спадщини шляхом занесення до Державного реєстру нерухомих пам'яток України. В іншому випадку, знищення, руйнування чи псування таких об'єктів належить кваліфікувати за ст. 297 КК за ознакою «наруга над місцем поховання» [3, с. 81-86].

Список використаних джерел

1. Горб Н.О. Наруга над могилою: кримінально-правовий та кримінологічний аналіз: автореферат дисертації на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.08 Кримінальне право і кримінологія; кримінально-виконавче право / Наталя Олександрівна Горб. - К., 2005.
2. Кулик С.Г. Кримінологічна характеристика та запобігання злочинам проти моральності: дисертація на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.08 – кримінальне право та кримінологія; кримінально-виконавче право/Кулик Сергій Геннадійович.- З.,-2016.
3. Брич Л.П. Теорія розмежування складів злочинів: монографія / Л.П. Брич. – Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2013. – 712 с.